

3. ULUSLARARASI İLETİŞİM, EDEBİYAT, MÜZİK VE SANAT ÇALIŞMALARINDA GÜNCEL YAKLAŞIMLAR KONGRESİ

3RD INTERNATIONAL CONGRESS ON CURRENT
APPROACHES IN COMMUNICATION LITERATURE
MUSIC AND ART STUDIES

26-27 EKİM 2018

HAMPTON BY HILTON • KAYAŞEHİR-İSTANBUL

www.iletisimedebiyatmuzikkongresi.org

3. ULUSLARARASI İLETİŞİM, EDEBİYAT, MÜZİK VE SANAT ÇALIŞMALARINDA GÜNCEL YAKLAŞIMLAR KONGRESİ

Kongre Başkanı

Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN

Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları: 10/2018

1. Baskı: Ekim 2018

Yayıncı Sertifika No: 36934

ISBN: 978-605-68150-9-6

Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları

Bu kongre özet/tam metin kitabının her türlü yayın hakkı GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI'na aittir. Yayınevinin yazılı izni olmadan, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayını, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz. **Kitapta kullanılan şekil, grafik, resim, tablo v.b. görsellerin telif hakları kanunu yükümlülükleri ile maddi ve manevi her türlü sorumluluk ilgili bölüm yazarlarına ait olup, kongremiz ve yayın evimiz hiçbir koşul ve şartlarda yükümlülük altına alınmaz.** Bu konuda Güven Plus Grup Danışmanlık bünyesinde hazırlanan ve yayınlan bu eser ISO: 10002:2014-14001:2004-9001:2008-18001:2007 belgelerine sahiptir. Bu eser TPE "Türk Patent Enstitüsü" tarafından 2016/73332 tescil numarası ile markalı bir eserdir.

Metin ve Dil Editörü

Dr. Öğr. Üyesi. Gökşen ARAS

Kapak Tasarımı

Öğr. Gör. Ozan KARABAŞ

Sayfa Düzeni

Burhan Maden

Baskı-Cilt:

GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®

Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir İstanbul Tel: +902128014061-62 Fax:+902128014063 Mobile:+9053331447861

Sertifika No: 36934

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş.

GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®

Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir İstanbul

Tel: 02128014061-62-63

info@guvenplus.com.tr

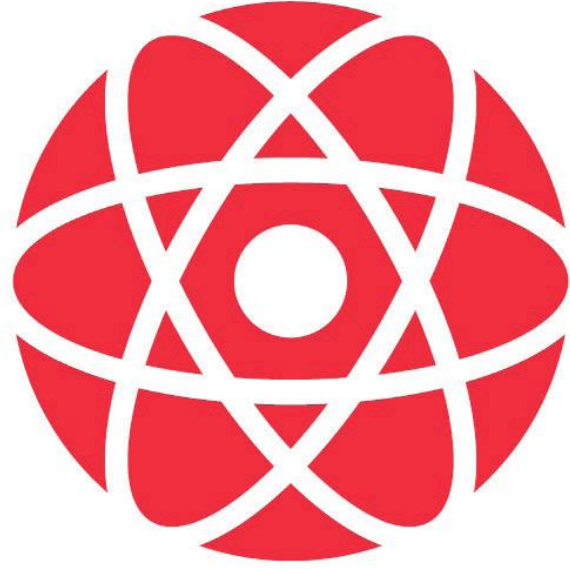
**3. ULUSLARARASI İLETİŞİM, EDEBİYAT, MÜZİK
VE SANAT ÇALIŞMALARINDA GÜNCEL
YAKLAŞIMLAR KONGRESİ**

**3RD INTERNATIONAL CONGRESS ON CURRENT
APPROACHES IN COMMUNICATIONİ LITERATURE
MUSIC AND ART STUDIES**

**3. ULUSLARARASI İLETİŞİM,
EDEBİYAT, MÜZİK VE SANAT
ÇALIŞMALARINDA GÜNCEL
YAKLAŞIMLAR KONGRESİ**

**TAM ve
ÖZET METİN KİTABI**

**KONGREYİ
DÜZENLEYEN KURUM**

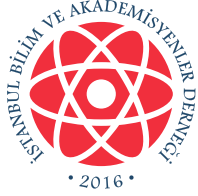

İSTANBUL
BİLİM VE AKADEMİSYENLER DERNEĞİ

www.istanbulbilimveakademisyenlerderneği.org

3. ULUSLARARASI İLETİŞİM, EDEBİYAT, MÜZİK VE SANAT ÇALIŞMALARINDA GÜNCEL YAKLAŞIMLAR KONGRESİ

3RD INTERNATIONAL CONGRESS ON CURRENT APPROACHES IN COMMUNICATIONİ LITERATURE MUSIC AND ART STUDIES

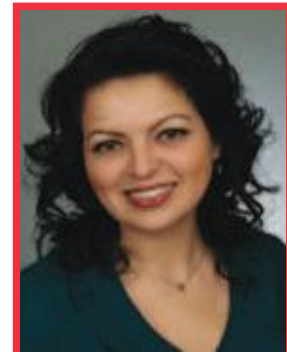
DERNEK YÖNETİMİ

Prof. Dr. Ümran SEVİL
İBAD Yönetim Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Bülent EKER
İBAD Yönetim Kurulu Üyesi

Doç. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ
İBAD Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

3. ULUSLARARASI İLETİŞİM, EDEBİYAT, MÜZİK VE SANAT ÇALIŞMALARINDA GÜNCEL YAKLAŞIMLAR KONGRESİ

3RD INTERNATIONAL CONGRESS ON CURRENT APPROACHES IN COMMUNICATIONİ LITERATURE MUSIC AND ART STUDIES

KONGRE YÖNETİMİ DAVETLİ KONUŞMACILAR

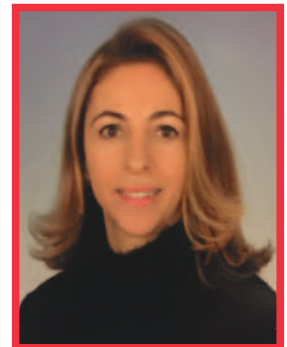
Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN
Kongre Başkanı

Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ
Kongre Eş Başkanı

Prof. Dr. Bülent EKER
Kongre Eş Başkanı

SÖZEL SUNUM TAM METİNLER

“MUSİKİ MECMUASI” DERGİSİ ÖRNEĞİNDE TÜRKİYE’DE MÜZİK DERGİCİLİĞİNİN YAŞADIĞI DEĞİŞİM ÜZERİNE BETİMSEL BİR ANALİZ

Mihalis (Michael) KUYUCU

İstinye Üniversitesi, İ.İ.S.B. Fakültesi, İstanbul / Türkiye

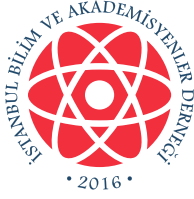
Öz: Matbaanın icadı ve ardından iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ile beraber yazılı basın ve medya endüstrisi de çeşitlenmeye başlamıştır. Farklı temalarda ortaya çıkan eleştirel gazetecilik siyaset, spor gibi temaların yanında müzik temasında da görülmüş ve müzik eleştirilenliği kavramı doğmuştur. Müzik dergileri özel bir okuyucu kitlesine hitap eden tematik dergiler kategorisinde yer almaktadır. Müzik basınının gelişmesi dünyada 18. Yüzyılda ortaya çıkan müzik eleştirilenliği olgusunun gelişmesi ile başlamıştır. 21 yüzyılda yaşanan endüstri devrimi ve beraberinde yaygınlaşan liberal ekonomi, popüler kültürün gelişmesine katkıda bulunmuş ve basının tüm kollarında olduğu gibi müzik basınında da kendisini hissettirmiştir. Müzik eleştirisi ile başlayan müzik basını hayat seyri boyunca popüler kültürün gelişmesi ile beraber değişik evrelerden geçmiştir. Bu çalışmada Türkiye’de 1960lı ve 1970li yıllarda yayınlanan aylık müzikoloji dergisi “Musiki Mecmuası” örneğinde Türkiye’de müzik basınının yaşadığı gelişimi ile ilgili bir durum tespiti yapılmıştır. Bu kapsamda “Musiki Mecmuası” adlı derginin 1969 – 1970 ve 1971 yıllarında yayınlanan birer sayısı ile ilgili içerik analizi yapılmış ve bu müzik dergisi üzerinden dönemin müzik basını ile ilgili tespitlerde bulunulmuştur. Çalışmada derginin içeriği ile ilgili yapılan kapsamlı içerik analizinde dönemin popüler kültürü ve bunun basına yansımaları ile ilgili betimsel analiz yapılmıştır. 1948 yılından yayınlanmaya başlayan ve Türkiye’nin en uzun soluklu müzik dergilerinden biri olan “Musiki Mecmuası” ile ilgili yapılan bu nitel çalışmada dönemin müzik basınının yanı sıra dergiciliğin müzik endüstrisi ile etkileşimi ve bugünkü yeri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Basını , Müzik Dergisi, Dergicilik , Musiki Mecmuası

GİRİŞ: MÜZİK KAVRAMI VE TOPLUMSAL GELİŞMESİ

İnsana, bütün sanatlardan daha büyük bir kolaylık ve etkileme gücüyle ulaşan müziği “seslerle düşünme, sesler aracılığı ile yaşamı duyumsama ve geliştirme yolunda insan gerçeğinin , bütün ilişkileri içinde, araştırılması ve aktarılması sanatı olarak tanımlanabilir (Selanik,2010:20).

Müziğin tarihi gelişimi uzun yıllar boyunca bilim insanları tarafından araştırılmış ve tartışılmış bir konu olmuştur. Aslına bakacak olursak müziğin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Bir ıslık veya çıplak sesle yapılan ilk melodileri her ne kadar o dönem müzik olarak tanımlanmasa da müzik tarihinin temel kilometre taşlarından biri olmuştur. Sachs müziğin şarkı söyleyerek başladığını iddia etmiştir. İlk çağda müzik üreten şarkıcılar logojenik ve patojenik müzik üreterek müziğin temellerini atmışlardır. Dünyanın en eski uygarlıklarından biri olan Çin’de müzik 4bin yıllık bir geçmişe sahipken, Lu, M.Ö. 2.500 yılında Çin müziğinin beş notasını belirleyerek

SÖZEL SUNUM TAM METİNLER

pentatonik - beş sesli – bir notasyon düzeni kurmuştur. Japonya müziği MS 3bin yıllarında müziği keşfeden, Hindistan’da müzik 4 bin yıllık bir geçmişte sahiptir.

Müzik, dansla birlikte bütün sanatların atası sayılır. Bununla birlikte en kısa tarih, müzik tarihidir. Kaybolmuş uygarlıklardan kalan anıtlar, yontular, şiirler, efsaneler, destanlar, felsefeler geçmişin yaşamı hakkında kabaca bir görüş kazanmamızı sağlarlar. Müzik konusunda ise belli bir kanıt yoktur. Eski uygarlıklardan hiçbir müzikal yankı bize ulaşmamıştır. Modern nota yazısına çevrilerek çözülebilen ilk yazılar oldukça yakın zamanlara aittir (Selanik,2010:23). Daha öncekiler ise tarihe gömülmüş ve bilinmeyen tarihin bir parçası olmuştur.

Müzik kavramı hakkında pek çok görüş ortaya atılmıştır. Uçan (1994) bu görüşleri şöyle derlemiştir:

- ⇒ Bir Dil ögesi olarak : Müzik Tanrının Dilidir (Eflatun) – Müzik insan ruhunun dilidir (Weber).
- ⇒ Din bir öge olarak: Müzik tanrısal bir sanattır (Beethoven) – Müzik insanlığın ahlakını andıran kutsal bir bilimdir.
- ⇒ Metafiziksel Boyutu ile: Müzik görünmezliğin esinidir (Herder) – Müzik, gök ve toprak arasında bir uyumdur (Konfüçyüz).
- ⇒ Mana ve İçerik yönü ile: Müzik, bir sıra hoş duyguları seslerle anlatma sanatıdır (Kant)- Müzik, insanın bir zaman duymuş olduğu bir duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra, başkalarının da duyabilmesi için sesler aracılığı onlara aktarılmasıdır (Tolsoy).
- ⇒ Yapı ve Biçim yönü bakımından: Müzik, sesleri kulağa hoş gelecek biçimde düzenleme sanatıdır (Rousseau).
- ⇒ Öğeleri bakımından: Müzik, başlıca iki ögesi: ses ve ritim olan bir bütündür, ses ve ritimle anlatım sanatıdır (Sun).
- ⇒ Alan ve Bilim yönü ile: Müzik bir sanattır (Komensky) – Müzik sözcüğü seslerden oluşan bilim ya da sanatı anlatır, o kurallarının doğruluğu ölçüsünde bilim, bu kuralların gerçekleştiği ölçüde de sanattır (Marpurg).

Platon’a göre müzik ruhun içine sızar ve onu ele geçirir. Schopenhaur, müziğin bizzat iradenin doğrudan ifadesi olduğunu belirtir. Hegel’e göre müziğin görevi ‘en iç ben’i kendisine çevrilme tarzına tınıya dönüştürmektir (De Koninck,2003:123). Starvinsky 1939 yılında müzikten tıpkı daha önce Hanlick’in söz ettiği gibi söz ederek müziği ‘ses ve zaman bağlamındaki bir spekülasyon biçimi’ olarak adlandırmış ve duyguların ifadesi yahut eylemlerin temsili gibi amaçları reddetmiştir (Shiner,2004:375).

Moles müziğin farklı dönemlerde nitelik değiştirdiğini belirtmiş ve her biri farklı bir durumu karşılayan üç dönemden bahsederek müziği tarihsel gelişimini üç döneme ayırmıştır. Ona göre birinci dönem, müziğin kökenlerine kadar uzanır. Burada dinleyici kitle hemen hemen yoktur. Müziğin zevki çalınmadır, sanatçılar ve dinleyiciler çakışır. İkinci dönem, nota ve çalgıların saptanması ile doğmuştur. Bu dönemde dinleyiciler ile

SÖZEL SUNUM TAM METİNLER

o yapıtı ortaya koyanlar ayırışmıştır, insanlar müziği dinlemek için kilise veya konser salonuna gitmişlerdir. Üçüncü dönem ise kopya süreci ve ana akım medyanın devreye girmesiyle başlar, burada besteci, yorumcu ya da grup anlamında yorumcular daha tanınır hale gelmiştir (Kalay,2008:50-52).

Bir sanat dalı olan müzik, aynı zamanda bir bilim dalı olarak da ifade edilmektedir. Birçok farklı bilim dalı ile ortak bir noktada bir araya gelebilen müziğin, özellikle matematik, fizik, psikoloji, sosyoloji gibi bilim dalları ile daha yakın bir ilişki içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Müzik uluslar üstü bir kavram olma özelliği sayesinde ulusal sınırları aşarak dil, din, ırk ve sınıf ayrımı yapmaksızın tüm insanlığa seslenmektedir (İmik, 2014:16). İşte müziğin bu özelliği teknolojinin gelişmesi ile beraber bir endüstri haline dönüşmüştür. Müziğin kayıt edilmeye başlaması ve müziğin endüstrileşmesi, beraberinde müzik ekonomisinin ve müzik işletmeciliğinin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Müziğin endüstriyel gelişimi onu tüketilen bir ürün haline getirmiştir. Bu tüketilen ürün, tüketici ve medya arasında bir ilişkiye girmiş ve bu ilişki müzik basınının gelişmesine öncülük etmiştir.

TÜRKİYE’DE MÜZİK DERGİCİLİĞİ

Türkiye’de müzik basını Cumhuriyetin ilanından sonra şekillenmeye başlamıştır. Müzik eleştirmenliği ve haberciliği olarak kendisini ilk gazetelerde gösteren olgu, daha sonra müzik dergilerini yayınlanması ile gelişmiş ve bir sektör haline gelmiştir. Başkut (1967) müzik basınının Türkiye’de ilk şekillendiği dönemlere haber kaynağı olarak üç temel faktörden beslendiğini söylemiştir. Bunlar, müzik öğretmenleri ve orkestralar, konser ve resitaller ve şöhretli müzisyenlerdir. Bu faktör müzik haberciliğinin ve müzik eleştirmenliğinin temel bilgi kaynakları olmuştur.

Türkiye’de müzik dergiciliği 1934 yılında yayınlanan “Müzik ve Sanat Hareketleri” adlı dergi ile başladığı kabul edilir. Dergide özellikle klasik müzik ve yorumcuları üzerine eleştirel makaleler yer almıştır. Popüler müziği kapsamına alan “Melodi” dergisi ise 1948 yılında yayın hayatına başlamıştır (Kuyucu,2013:34). Türkiye basınında yayınlanan müzik temalı dergiler tablo 1’de derlenmiştir.

Tablo 1. Türkiye’de Yayınlanan Önemli Müzik Dergileri

Dergi Adı	Yayımlandığı Dönem
Müzik ve Sanat Hareketleri Dergisi	1934
Melodi	1948
Müzik Magazin	1980ler
Ritim Dergisi	1960lar
Diskotek Dergisi	1960lar
Hey Dergisi	1970-1989
Blue Jean Dergisi	1987-2016
Onyedi Dergisi	1980ler
Walkman Dergisi	1980ler
Pop Up	1980ler
Stüdyo İmge	1985
Boom Dergisi	1990lar
Laneth Dergisi	1991
Popcorn Dergisi	1990lar
Roll Dergisi	1990lar
Number One Dergisi	1990lar
Kral Dergisi	2000ler
Dream Dergisi	2000ler
Rock Kazanı	2005
Yüksek	1990lar
Top Pop	1990lar
Popsi	1996-2006
Rolling Stones Dergisi	2006-2009
Zor Dergisi	2002-2009
Billboard Dergisi	2006-2010
45lik Dergisi	2018 (4 Sayıda kapandı)
Plak Mecmuası	2017 - Halen Yayında
Makam Dergisi	2018 - Halen Yayında
Andante	2002- Halen Yayında

Türkiye’de müzik dergiciliğinin üç önemli kilometre taşı olmuştur. Bunlardan birincisi müziğin endüstrileşmeye başladığı ve müzik çeşitliliğinin arttığı altmışlı yıllardır. Bu dönemin sonunda yayınlanmaya başlayan ve yetmişli yılların fenomen dergisi olmayı başaran Hey Dergisi müziğin popüler kültürle buluşmasında önemli bir köprü olmuştur.

Şekil 1. Yetmişli Yılların En Popüler Müzik Dergisi Olan Hey Dergisi Görselleri

Hey Dergisinden önce yayın hayatına başlayan Ses Dergisi ve Hayat Dergisi de her ne kadar içeriğinin bir bölümünü müziğe ayırsa da onu müzik dergisi kategorisinde değerlendiremeyiz. Bunun en önemli nedeni ise bu iki derginin içeriğinin sadece bir bölümünü müziğe ayırması diğer bölümlerinde ise magazin ve aktüel konulara yer vermesidir.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra aktif olarak uygulanmaya başlayan, daha önce 24 Ocak 1980 yılında açıklanan ve tarihe “24 Ocak kararları” olarak geçen neo-liberal ekonomik politikalar Türkiye’de 1960lardan sonraki ikinci büyük kapitalist akımı yaşatmıştır. Türkiye’nin batıya açılma serüveni kendisini müzik alanında da göstermiştir. Buna ek olarak 1990lı yılların hemen başında yayınlarına başlayan özel sermayeli radyo ve televizyon kanalları müzik endüstrisinin bir kez daha altın dönemini yaşamasına yardımcı olmuştur. 1994 yılında Türkiye’de bir rekor kırılmış ve resmi albüm satışları verileri Türkiye tarihinde ilk kez 100 milyon kasetin üzerine çıkmıştır. Popüler kültürle bütünleşen müzik, beraberinde star mekanizmasının da gelişmesine öncülük etmiştir. Bu dönem müzik dergilerinin en fazla yayımlandığı dönem olmuştur. 1980 ile 2000li yıllar arasında sayısı otuzun üzerinde müzik dergisi yayınlanmıştır. Bu dergilerden Blue Jean en uzun ömürlü müzik dergisi olurken, dergi sayısının daha çok doksanlı yıllarda artış gösterdiği görülmüştür. 1990lı yıllar Türkiye müzik dergiciliği tarihinde en fazla müzik dergisinin yayımlandığı dönem olmuştur.

Şekil 2. Doksanlı Yıllarda Yayınlanan Müzik Dergileri (Top Pop - Popsi – Bluejean)

Müzik dergilerinin popülerliği iki binli yılların başında devam etmiştir. Türkiye’de yayınlanan yerli markaların yanında ilk kez yabancı markalar da Türkiye’de dergilerini yayınlamaya başlamıştır. Bunlardan biri dünyanın en popüler müzik yayıncısı Billboard ’un Doğu Grubu ile beraber yayınladığı Billboard Türkiye ile, Sabah Grubunun yayımlandığı Rolling Stones adlı dergiler olmuştur. Bu iki dergi ile beraber Türkiye’ye küresel müzik dergileri de yerel dilde ve içerikte yayınlanmaya başlamıştır.

Yeni medyanın yaygınlaşması geleneksel medyayı tehdit etmeye başlaması ile beraber yazılı basının en küçük ölçekli oyuncusu konumunda olan dergi yayıncılığı ekonomik sorunlar yaşamaya başlamıştır. Özellikle web 2.0 ’ın ortaya çıkması, internet hızının artması pek çok mecraı olduğu gibi yazılı basını da olumsuz etkilemeye başlamıştır. Bu süreçle beraber Türkiye’de yayınlanan müzik dergileri teker teker kapanmaya başlamıştır. 2010lu yıllarda sosyal medyanın da yaygınlaşması ile beraber ulaşılmaz konumda olan müzik yorumcularına ulaşmanın kolaylaşması müzik dergilerinin özgün bir içerik üretmesine darbe vurmuştur.

2001 yılında Türkiye’de yaşanan devalüasyon, 2008 küresel kriz gibi anlık ekonomik çalkantılar, tiraj sorunları ve dergilerin reklam harcamalarından aldığı payın düşmesi gibi faktörlerden dolayı müzik dergileri çok ciddi bir ekonomik çıkmaza girmiştir. Özellikle dijital medyanın yaygınlaşması ve internet odaklı gazeteciliğin ortaya çıkması ile beraber çok sayıda dergi yayın hayatına veda etmek zorunda kalmıştır. 2010lu yıllarda kendilerini ikame edemeyen müzik dergileri teker teker kapanmak zorunda kalmış ve müzik dergiciliği daha çok internette faaliyet gösteren çevrim içi dergiler olarak yayınlarına devam etmiştir.

2018 yılına gelindiğinde Türkiye’de sadece beş tane müzik dergisi yayınlanmaktadır. Bunlar Andante, Plak Mecmuası, Türkü Life, Opus ve Makam adlı dergilerdir. Andante daha çok klasik müzik ile ilgili bir içerik sunarken, Makam dergisi alaturka müziği, Türkü Life dergisi türkü, Plak Mecmuası ise nostalji müzik temalarında içerik sunmaktadır.

Tablo 2. 2018 Yılı İtibariyle Türkiye’de Yayınlanan Müzik Dergileri

Dergi Adı	Kuruluş Yılı	Yayın Periyodu
Andante	2002	Aylık
Plak Mecmuası	2017	3 Ayda Bir
Makam	2018	3 Ayda Bir
Türkü Life	2017	Aylık
Opus	2011	Aylık

Şekil 3. Türkiye’de 2018 Yılında Yayınlanan Müzik Dergilerinin Görselleri

Müzik dergilerinin günümüzde yaşadığı en büyük sorunlardan bir tanesi de Türkiye’de kâğıdın yurt dışından ithal edilmesidir. SEKA’nın kapatılmasından dolayı kâğıdı yurt dışından ithal eden Türkiye, özellikle döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar yüzünden kağıt fiyatlarındaki stabilizasyonu sağlayamamaktadır. Bunun en somut örneği 2018 yılının Ağustos – Ekim aylarında yaşanmıştır. Dolar kurunun ortalama 4 liradan 6.5 liraya kadar çıkması ve daha sonra 5,5 lira seviyesinde kalması pek çok yazılı basın organını olduğu gibi müzik dergilerini de olumsuz etkilemiştir. Artan kağıt maliyetlerini karşılayamayan işletmeler çareyi küçülmede bulmuşlardır. 2018 yılının mart ayında yayınlanan 45lik adlı müzik & sanat nostalji dergisi beşinci sayısını yayınladığı Temmuz ayından sonra kapanmak zoruna kalmıştır. Bunun nedeni tirajların istenen seviyede olmaması, reklam sorunu ve dergi dağıtımçılarının aldığı yüksek dağıtım bedelleri olmuştur. 45lik dergisi Türkiye’de müzik dergi piyasasında en son yayınlanmaya başlayan ve yine en son kapanan müzik dergisi olmuştur.

Şekil 4. Türkiye’de 2018 Yılında Yayımlanan Son Müzik Dergisi 45lik

Türkiye’de müzik dergilerinin günümüzde sayıca az olmasının en büyük nedeni dergicilik sektörünün yaşadığı ekonomik sorunlar olmuştur. Reklam alamayan dergilerin sahipleri dergileri kapatmak zorunda kalmıştır. Kimi dergiler on line ortamdan yayımlarına devam ederken kimi dergiler de piyasadan tamamen çekilmiştir. Genel olarak müzik dergilerinin kapanmasına neden olan faktörleri tablo 3’teki gibi sıralayabiliriz.

Tablo 3. Müzik Dergilerinin Kapanmasına Neden Olan Faktörler

Tiraj Sorunu
Reklam Harcamalarından Dergilerin aldığı payın azalması
Dijital dergi yayıncılığının yaygınlaşması
Türkiye’de ithal kâğıdın kullanılması ve dövizde yaşanan çalkalanmalar
Dergi dağıtımçıları ve satıcılarının aldığı yüksek kâr marjı
Sosyal medyada yaşanan gelişmeler ile müzik endüstrisine kaynak olan içeriğe rahat ulaşılması

ÇALIŞMANIN AMACI ve KAPSAMI

Bu çalışmanın amacı Türkiye müzik içerikli dergilerin tarihsel gelişimi içinde geçirdiği evreleri “Musiki Mecmuası” örneği üzerinden incelemektir. Türkiye’de yazılı basının yarım asırlık tarihinde çok ciddi değişiklikler yaşanmıştır. Basın entelektüel çehresinden çıkmış ve magazinleşme sürecine girmiş niteliksel bir kayıp yaşanmıştır. Daha ciddi içeriklerden asparagas haberlere gelen bu serüven aslında hem dünyada hem de Türkiye’de gelişen neo- liberal ekonomik politikaların bir yansıması olmuştur. Serbest piyasa ekonomisinin gelişmesi piyasa kurallarının ortaya çıkarttığı yeni toplumsal hayattan medyada payına düşeni almış, piyasanın yarattığı tüketim toplumu yazılı basını ve dergi yayıncılığını da derinden etkilemiştir. Bu kapsamda bu çalışmada 1970li yıllardan günümüze Türkiye’nin müzik dergiciliğinin yaşadığı değişim incelenmiştir.

SÖZEL SUNUM TAM METİNLER

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

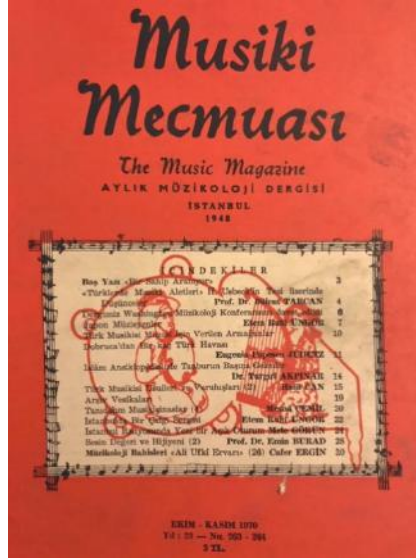
Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi uygulanmıştır. Doküman incelemesi araştırılması istenen konu hakkında bilgi içeren yazılı, görsel ya da işitsel materyallerin çözümlenmesidir. Bu yaklaşımdaki araştırmalarda hangi dokümanların veri kaynağı olarak kullanılabilceği araştırmanın problemi ve amaçlarıyla ilgilidir (Sever ve İspir, 2012:125). Nitel araştırmalarda dokümanlar araştırma konusunun geçmişi ya da tarihsel süreci bulguların yorumlanmasında önemli olduğunda arşiv verileri kullanılmaktadır (Sever ve İspir, 2012:126). Betimsel çözümlemenin yapıldığı araştırmada Türkiye’de 1948 yılında yayınlanmaya başlayan Musiki Mecmuası adlı müzikoloji dergisi örneklem içine alınmış ve derginin 1969 – 1970 ve 1971 yılına ait birer sayıları incelenmiştir. Araştırmada Musiki Mecmuası’nın bu üç yılda Eylül – Ekim dönemlerinde yayınlanan üç sayısı incelenmiştir, dolayısıyla araştırma Musiki Mecmuasının bu üç sayısı ile sınırlıdır. Araştırmada dergilerin içeriği analiz edilmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

BULGULAR

Musiki Mecmuası dergisi 1948 yılında yayın hayatına başlamış ve Türkiye müzik dergisi tarihinde en uzun süre yayınlanan dergilerden biri olmayı başarmıştır.

Dergi Hüseyin Sadeddin Arel öncülüğünde yarı bilimsel müzikoloji dergisi olarak çıkarılmaya başlandı. Müzik tarihi, teorisi, bestecilerin biyografileri hakkında yazılar yayımlayan mecmuanın her sayısında bir Klasik Türk Musikisi eseri nota olarak yayımlanmıştır. Kısa sürede Türkiye’nin en önemli müzik yayını haline gelmeyi başaran Musiki Mecmuasının İlk 87 sayısının sorumluluğunu Hüseyin Sadettin Bey üstlenmiştir. Musiki Mecmuası Alman Besteci Robert Schumann’ın 1834’te çıkarmaya başladığı ve 170 yılı aşkın süredir devam eden “*Neue Zeitschrift für Musik*” (*Yeni Müzik Dergisi*) adlı dergiden sonra 60 seneyi geçen ömrüyle dünyadaki en uzun ömürlü 2. müzik dergisidir.

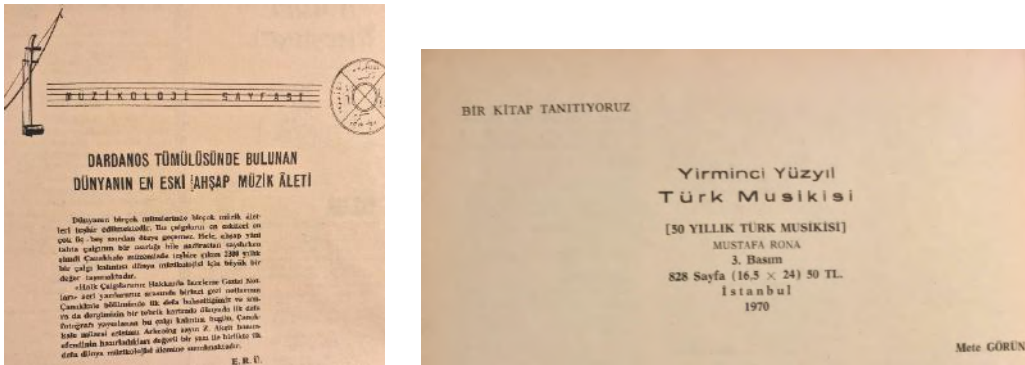
Yıldırım (2016) gerçekleştirdiği araştırmada Musiki Mecmuası ile ilgili toplumun müzik eğitimi alanındaki ihtiyacını yansıtan ve aynı zamanda Batının içselleştirilmesine de katkı sağlaması hedeflenen nota, metot ve nazariyat üzerine hazırlanmış müzik eğitimiyle ilgili bölümler içerdiğini belirtmiştir. Dergi didaktik bir bakış açısıyla içeriğini hazırlamıştır. Nazariyat dersleri ve dergiye mektup yazan okuyucuların derginin yayınlamasını istediği nota ve metot bilgileri dergide sık sık yayınlanmıştır.

Şekil 5. Musiki Mecmuası (1970 - Ekim)

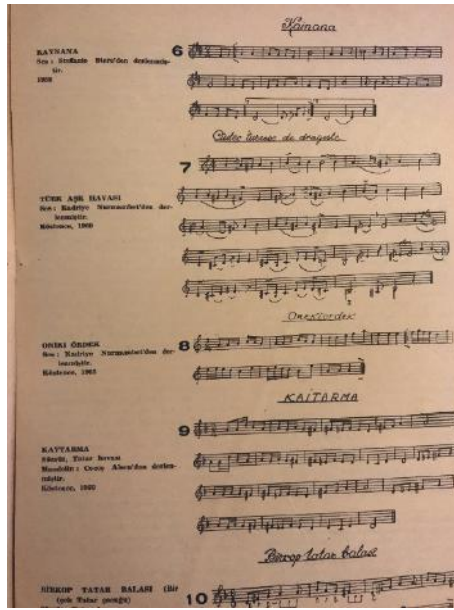
Musiki Mecmuası 32 sayfa olarak siyah beyaz olarak yayınlanmıştır. Dergi incelendiği 1969-1970 ve 1971 yıllarında 3 TL 'ye satılmış ve sabit bir fiyatla tüketicisine ulaşmıştır. Derginin ikinci sayfasında “açık haberleşme” köşesinde okurlardan gelen mektuplara yer verilmiştir. Bu bölümde gelen okur mektuplarına dergi tarafından verilen yanıtlar yer almaktadır. Üçüncü sayfada derginin künyesi ve “başyazı” başlığı ile genel yayın yönetmeninin yazısı yer almaktadır.

Musiki Cemiyeti dergisi Türk müzik dergiciliğinde didaktik yazılara en fazla yer veren dergi olduğunu söylemek abartı olmaz. Dergideki tüm yazılar birer bilimsel makale niteliğinde ve bilgi verici özelliklere sahiptir. Kitap tanıtımları, müzikoloji sayfası, tanıdığım musikişinaslar, İstanbul radyosunda yeni bir açık oturum gibi köşeler derginin içinde yer alan didaktik yazılara örnek olarak gösterilebilir.

Şekil 6. Musiki Mecmuası “Müzikoloji Sayfası” ve “Kitap Tanıtım Sayfası” Görseli

Derginin bir diğer önemli özelliği şarkıların partiyonlarından oluşan notaların sunulmasıdır. Dergiye gelen mektuplarda okurların istediği şarkılar ile dönemin önemli eserlerinin notalarını yayınlayan Musiki Mecmuası bu özelliği ile farklılaşmayı başarmış ve didaktik yönünü göstermiştir. Dergi bazı sayılarında iki bazı sayılarında ise ikiden fazla sayıda sayfasını notalara ayırmıştır.

Şekil 7. Musiki Mecmuasında Yayımlanan Notalardan Örnek bir Sayfa

Derginin yayınlandığı dönemlerde en popüler mecra olan radyo mecrası da derginin içeriğinde önemli bir role sahiptir. “İstanbul radyosunda yeni bir açık oturum” başlıklı bölümde İstanbul radyosunda yayımlanan açık oturumların deşifreleri yayınlanmıştır. Programı dinleyemeyenler için sunulan bu açık oturum deşifreleri hem bilgi niteliği taşımakta hem de radyonun söz programlarının arşivlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Şekil 8. Musiki Mecmuasında Yayımlanan “İstanbul Radyosunda Yeni Bir Açık Oturum” Köşesi

Dergide yer alan başlıca makaleler şöyle örneklenebilir:

- TRT Çalgı yarışması büyük ödülünü Çınuçen Tanrıkorur’un Ud Metodu Kazandı
- Halk çalgılarımız üzerine inceleme gezisi notları
- Yirminci yüzyıl Türk musikisi (50 Yıllık Türk musikisi)
- İzahlı monografik Azerbaycan Musiki Lugatı
- Folk Müziği ve Gençliğin Müzik Akımı
- Tabiatın Çıkarılan Musiki Dizileri
- Musiki Aleminde Lahuti Bir Sen Hafız Sami
- Nazari Musiki
- Şair Nabi’nin Bestekarlığı
- Musikinin Mide ifrazatına Etkisi Bulundu
- Santuri Ziya Bey’in Notları
- Türk musikisinin Nazariye ve Esasları
- Türklerde Musiki Aletleri

Dergi son sayfalarını reklamlara ayırmıştır. Dönemin popüler markalarının verdiği ilanların son sayfada yayınlanması derginin günümüzde yayınlanan dergilere göre reklama olan bakışını göstermektedir. Günümüzde yayınlanan dergilerde reklamlar ön sayfalarda ve metin aralarında yer alırken, o dönem yayınlanan Musiki Mecmuası dergisinde ise reklamlar son iki sayfada yer almıştır. Araştırmada incelenen dergilerde Arçelik – Ziraat Bankası – Opon (güneş yağı) – Petrol Ofisi – İş Bankası gibi markaların reklamları yayınlanmıştır.

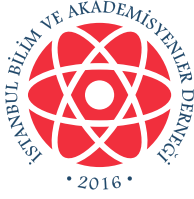

Şekil 9. Musiki Mecmuası Dergisinde Yayınlanan Reklam Görselleri

SONUÇ

Türkiye’de müzik dergilerinin tarihçesi incelendiğinde oldukça fazla sayıda müzik dergisinin yayınlandığı görülmektedir. Türkiye’de müzik dergiciliğinin 1934 yılında yayınlanan “Müzik ve Sanat Hareketleri” adlı dergi ile başlamıştır. Cumhuriyet döneminde yayınlanan yayınlarda içinde 1948 yılında yayınlanmaya başlayan ve Türkiye’nin en uzun süre yayınlanan müzik dergisi olmayı başaran “Musiki Mecmuası” bu dergiler içinde farklı bir yerde konumlanmıştır.

Müzik dergilerinin Türk medyasında en yaygın olduğu dönem doksanlı ve iki binli yıllardır. Seksenlerde uygulanmaya başlanana neo-liberal ekonomik politikaların nezdinde batıya açılma serüveninde şekillenen Türk popüler kültürü müzik dergilerinin de yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur. Doksanlı yıllarda özelleşen radyo ve televizyon kanallarının popüler müziği gelişimine etkileri de müzik dergilerini yaygınlaşmasına yardımcı olmuştur. İki binli yıllarda yaygınlaşan web 2.0 ve sosyal medya müzik dergilerinin de diğer basın organları gibi olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. Bu dönemde yazılı olarak basılan ve dağıtılan müzik dergilerinde ciddi bir azalma olmuştur. 2018 yılının sonuna gelindiğinde ise Türkiye’de sadece beş tane müzik dergisinin yayınlandığı görülmüştür. Bunlardan sadece bir tanesi “Andante” adlı dergi aylık yayınlanırken, diğer dergiler üç ayda bir yayınlanmaktadır.

SÖZEL SUNUM TAM METİNLER

Araştırmaya konu olan Musiki Mecmuası dergisinin en önemli özelliği didaktik bir içeriğe sahip olmasıdır. Tüm müzik dergileri içinde müziğe bir müzikoloji bilimi olarak bakan dergi, en fazla nota yayınlayan, en fazla eğitici ve bilgilendirici metne yer veren müzik dergisi olmuştur. Dergi ikinci sayfasında okur mektuplarını yanıtlarak okurlarıyla interaktif bir iletişim kurmayı hedeflemiştir. Dikkat çeken bir diğer önemli özellik ise derginin 1969-1970 ve 1971 yıllarında aynı fiyatla satılması ve enflasyondan hiçbir biçimde etkilenmemesidir. Kitap tanıtımlarına ve akademik düzeyde müzik makalelerine yer veren Musiki Mecmuası diğer dergiler gibi reklam almıştır. Derginin rakiplerine göre en farklı özelliklerinden biri de reklamları son iki ya da üç sayfasında yayınlamasıdır. Metin aralarına hiçbir şekilde reklam almayan dergi, reklamları da içeriğinin bir bölümü olarak sunmuştur. 1960lı ve 1970li yıllarda yayınlanan gazetelerin en önemli özelliği olan bol metin az fotoğraf Musiki Mecmuası dergisinde de görülmüştür. Dergi bir gazete gibi basılmış ve mizanpajında az sayıda resim ya da fotoğrafa yer verilmiş, bilgi ön planda tutulmuştur.

Musiki Mecmuası dergisi dönemin dergi yayıncılığı adına önemli bir örnek olarak tarihteki yerini almıştır. 1971 yılında yayınlanan Hey Dergisi, müzik dergiciliğinde popülizmi ön plana çıkartırken Musiki Mecmuasının bir ekol olmasına katkıda bulunmuştur. Bunun nedeni ise 1971 yılından sonra yayınlanan tüm müzik dergilerinin Hey Dergisinin başlattığı çizgide yayınlanmasıdır.

Günümüzde değil Musiki Mecmuası gibi, popülist anlamda dahi yayın yapan bir müzik dergisi yoktur. Dünyada hala hem popüler hem profesyonel hem de tematik müzik dergileri yayınlanırken Türkiye’de sadece dördü üç ayda bir yayınlanan beş müzik dergisi vardır. Bu dergilerin iki tanesi klasik müzik dergisi, bir tanesi nostalji koleksiyon dergisi, bir tanesi Türk müziği dergisi, bir tanesi de türkü içerikli müzik dergisidir. Bu sonuca gelirken elbette pek çok nedenden bahsedilebilir, bu nedeni oluşturan faktörler arasında şüphesiz ilk sırada dijital medyanın gelişmesi ve basılı dergileri adeta yok etmesi gösterilebilir. Bugün müzik dergileri daha çok çevrim içi olarak yayınlanmaktadır. Yayınlanan çevrim içi dergilerin hiçbiri Musiki Mecmuası gibi didaktik bir yapıya sahip olmadığı gibi, nota yayınlamaya müzik eğitime katkıda bulunmamaktadır.

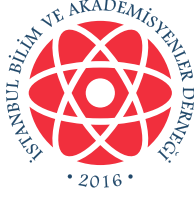
Musiki Mecmuası sadece bir müzik bilgi dergisi değildir, aynı zamanda bir müzik bilgi veren dergidir. Bugün, tiraj - reklam – dijital medya – dağıtım tekeli - gençlerin yazılı medya yerine sosyal medyadan haber alma eğilimlerinin artması gibi nedenlerden dolayı popüler kültüre seslenen bir müzik dergisi yayınlanmamaktadır. Bu açıdan ele alındığında 2020li yıllarda Türkiye’de müzik dergiciliğinin var olup olmayacağı ya da var olsa bile hangi boyutta var olacağı koca bir soru işaretidir. Bırakın didaktik müzik dergi yayıncılığını, popüler müzik dergiciliğinin dahi tarih olma yolunda ilerlemektedir. Bu durum ise, eğitici müzik yayıncılığının eksikliği sorunsalının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

KAYNAKÇA

Başkut, C., (1967). Gazetecilik Dersleri , İstanbul: Sermet Matbaası.

De Koninck, T., (2003).Yeni Cehalet ve Kültür Problemi Çev.İnci Malak Uysal,İstanbul:Epos Yayınları.

İmik, Ü., (2014). Müzik ve Medya İstanbul: Gece Kitaplığı

SÖZEL SUNUM TAM METİNLER

- Kalay, A., (2008). Müziğin Görselliği. İstanbul: Kalkodon Yayınları.
- Kuyucu, M., (2013). Türkiye’de Müzik Basını ve Hey Dergisi Örneği. E-Gifder Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı:2, Eylül, s.24-51.
- Musiki Mecmuası - 1969 / 1970 / 1971 yılı Eylül - Ekim Sayıları.
- Selanik, C., (2010). Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Sever, S., & İspir, N., (2012). İletişim Araştırmaları. Eskişehir:T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:2676 Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1642.
- Shinner, L., (2004). Sanadın İcadı . Çev. İsmail Türkmen İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Uçan, A., (1994). İnsan ve Müzik - İnsan ve Sanat Eğitimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Yıldırım, T., (2016). Musiki Mecmuası Özelinde Cumhuriyet Dönemi Müzik Sosyolojisi (1-10 Sayılar). İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi Cilt.5 , Sayı 8 s.3268-3287.